

ram esse: si adeo pellucida est Scriptura, quid sibi vult illa Domini sententia: *Ut veniat super vos omnis sanguis iustorum, qui effusus est*, pœna debita sanguini effuso a constitutione mundi, sive a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariæ? Numquid enim Judæi pœnas dederunt aut dare debuerunt sanguinis, quem effudit Cainus, quem effuderunt multi alii ab initio mundi? Habent sane hic quod agant magni doctores, et habuerunt olim sancti patres alioquin illuminatissimi. Varii varia excogitarunt: probabiliore expositione sunt hæc. Primo, si dicamus Judæos Christi occisores implevisse mensuram patrum suorum, qui prophetas occiderunt, et ita luisse omnium pœnas, dum publico excidio respubl. eorum eversa est ob gravissimum homicidium in Christo commissum. Sic ultima gutta cavat lapidem ut ultimum furtum sequitur suspendium. Secundo, si dicamus Judæos ita fuisse punitos ultimo exterminio, ut gravius puniri non possent, licet omnium iustorum homicidia perpetrassent; nec immerito, quia gravius est occidere Christum, quam occidere omnes justos. Ob aliorum iustorum cædes synagoga interdum truncata fuit, sed non radicitus excisa: ob cædem vero Christi penitus excisa. Hoc est, quod Joannes eis prædixit, Luc. III. *Genimina vipera- rum* (quia patrem vestrum occisuri estis) *dico vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ; jam enim securis ad radicem arboris posita est* (scilicet excidendos vos). Deinde, quis est ille Zacharias filius Barachia, qui occisus est inter templum et altare? Sane Origenes, Gregorius Nyssenus, Basilius, Euthymius, Petrus martyr, episcopus Alexandr. Epiphanius senserunt ex antiqua traditione, fuisse patrem Joannis Baptistæ: sive quod Deipara, postquam genuit Christum in loco virginum collocata sit a patre in templo, sive quod Zacharias prædicavit Christi adventum: non improbabilis opinione, quam tamen S. Hieronymus apocryphorum somnium vocat. Alii Zachariam penultimum ex minoribus prophetis intelligi volunt, quod etiam non est facile convincere erroris. Alii communius, uti S. Hieron. volunt esse Zachariam illum, qui II. Paral. XXIV. scribitur lapidatus esse in atrio domus Domini; factam vero Abelis et Zachariæ tantum mentionem, quoniam ex Scriptura noti erant, et quia horum sanguis venit super interfectores. Cæterum quæ pater hujus Zachariæ dicitur Joiadas, non caret etiam periculo hæc sententia, nisi dicamus Joiadam dictum fuisse etiam Barachiam.

Denique, quid illud: *Non me videbitis amodo, donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Do-*

mini? Neque enim unus hujus loci sensus efficitur. Primo, sic intelligi potest locus. Non me videbitis a tempore passionis, donec veniam in iudicio et dicatis volentes nolentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini, etc.* Secundo, sic: Non me videbitis in cælesti beatitudine, nisi me confessi fueritis per fidem, et pœnitentiam egeritis. Tertio, sic: Non videbitis me oculo fidei, donec ultimis temporibus mundi ad me conversi fueritis et dicatis: *Benedictus*. Quis vero vaticinetur, quænam istarum sententiarum sit genuina? Patet ergo Scripturam non esse usquequaque claram.

II. Videte Dei misericordiam; ex visceribus enim misericordiæ Christi prodierunt illa Christi verba: *Jerusalem, Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos sicut gallina, etc.* « Quid sibi vult hæc conduplicatio? inquit S. Chrysostomus; miserantis valdeque diligentis hæc orationis figura est. » Deinde, per similitudinem gallinæ amore suum monstrat, quia majorem præ cæteris affectum gallina erga pullos habet. Denique, non semel sed sæpissime congregare voluit filios synagogæ sub alas suas: *Quoties, inquit, volui?* Mira Dei misericordia, lamenta et querelas adhibet, cum pœnas et supplicia adhibere posset, sub alas suas inimicos vocat ut parcere illis possit. Nimirum servare etiam hostes voluit, non perdere, modo ipsi nolent perire. Antoninus Pius imperator dicebat, malle se unum civem servare, quam mille hostes perdere. Atqui Christus ipsos hostes servare quam perdere maluit.

III. Videte etiam Dei justitiam et vindictam suo tempore, vel sero venientem, ob moram gravitate supplicii compensatam. Tarde quidem venit vindicta in Judæos, post annos scilicet triginta octo sed tanto atrocior venit quando civitatem elegantissimam et fortissimam vastavit, filios eorum fame et gladio peremit, reliquos villi pretio in servitutem vendidit, civitatem solo æquavit, gentem totam e patria sua ejecit et per orbem dispersit, ut esset omnium ludibriis exposita. Diu quidem et multis præmonet Deus peccatorem, sed tandem eum deserit certoque exitio relinquit. Sic enim deseruit synagogam, quando ante templi excidium, audita in eo vox a sacerdotibus fuit: *Migramus hinc*, teste Josepho, I. VII. de bello, cap. XII. quæ utique angelorum fuit vox. Uti vero navis deserta a gubernatore in tempestate mergitur, sic contigit reip. Judæorum, et impletum est in illa, quod hic a Christo prædictum: *Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta*. Quam verus in hoc eventu propheta fuit Christus, tam verus etiam erit in reliquorum peccatorum supplicio sæpissime illis prædicto. Pugnât hic Deus cum improbis; quasi fortissi-

mus miles cum tyrone, sinistra tantum manu, quia non statim eos prosternit, sed leviter interdum percutit, et sinit ut respirent et prosperentur, indeque emendentur, postquam intelligere potuerunt, quam varie, quam facile premi a Deo possint. At ubi non emendantur, sed magis indurantur, arripit tandem dexteram et prosternit eos; sic lusit olim diu cum Pharaone, sed ad extremum cum desperatum vidit, eum demersit in mari rubro. Unde S. Gregor. III. pastor. admon. XXVII. ait: « Hostes Dei etsi in sinistra ejus proficiunt, in dextra franguntur, quia plerumque pravos vita præsens elevat sed adventus æternæ beatitudinis damnat. »

IV. Videte causam et originem perditionis peccatorum, quæ alia non est nisi perversa eorum voluntas. Voluit enim Christus multoties eos congregare et salvare, sed ipsi noluerunt; hinc et perierunt: nemo perire potest, nisi ipse velit. Quemadmodum in paradiso nihil nobis nocere potuisset serpens pomi vetiti illecebra, Eva blandiens, nisi Adam concessisset et comedisset; ita nihil nobis nocere potest diabolus tentans, mundus alliciens, caro blandiens, nisi voluntas assentiatur. Vicissim licet Deus mille modis vocet nos et excitet, si nolimus vocantem sequi, certam incurremus damnationem. Id S. August. lib. II. de precat. mer. et remiss. cap. V. hanc similitudinem declarat: sicut corporis oculus non adjuvatur a lumine si oculum claudas, aut si eum a luce avertas: ita si te avertas a Deo, cui lumen est, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, aut si claudas mentis oculos, incurres laqueos dæmonum et peribis; si vero te convertas ad Deum, ille tuam mentem illustrabit. Quid non fecit Christus ut Judæos congregaret sub alas suas? Quam paterne illos monet in hodierno evangelio; quantam cladem et desolationem illis hic prædicat? Nihil effectum. Cur? Quia noluerunt. Videre est quandoque homines adeo perversæ voluntatis, ut licet præsentissimum malum, adeoque exitium suum videant præ oculis, nolint tamen inde resilire. Exemplum affert illustre S. Ambrosius, lib. IV. in Luc. cap. IV. « Theotimus, inquit, cum gravi oculorum incommodo laboraret et amaret uxorem, interdicta sibi a medico facultate coeundi, cupiditatibus impatiens, atque impetu libidinis raptus: Vale, inquit, amicum lumen. » Sciens ergo in æstu libidinis se amissurum oculos; maluit eos amittere, quam libidine abstinere. Non aliter quilibet peccator agit, qui mavult perdere lumen gloriæ, et in tenebris exteriores incidere, quam cupiditates suas frænare.

V. Videte, quam enorme scelus sit fundere

V. PARS FESTIVALIS.

sanguinem innoxium, quandoquidem is cadit, vindictam clamat et impetrat a Deo super caput effluentis; quemadmodum sanguis Abel super Cain, ita videlicet ut communiter etiam in hac vita puniantur homicidæ simili vel graviore etiam cæde. Hinc naturale quoddam veluti miraculum est, ut si occisor venerit ad cadaver occisi, vulnera sanguinem sudent, idque non tantum fit cum recenter quis occisus est, sed etiam cum a multis diebus, imo ex ipsis nudis ossibus solet interdum cruor effluere, ut multoties visum est, quo nimirum tanti sceleris reus prodatur et plectatur. Sane cum vipera invasisset Paulum, gentiles mox dicebant: *Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere*, Actor. ult. Audiamus exempla gentilium. Aristoteles narrat de statua Mitii ærea, quod ea cadendo obriderit reum necis Mitii Argivi, dum in foro spectacula ederentur. Macarius Mytilenensis Bacchi sacerdos hospitem in templum seducens occidit; paulo post filii ejus dum volunt patris sacrificia imitari, unus alterum occidit; audiens hoc mater, superstitem, versa in furiam, torre occidit; pater id intelligens matrem etiam jugulavit, ideoque captus et crimen confessus ante publicum supplicium in tormentis expiravit, Ælian. lib. XIII. Ibici poætæ interfectores prodidere grues, quos ille dum necaretur, supervolantes obstatus erat veluti vindices. Latrones enim dum grues forte in foro conspicerent supervolantes: *Ecce Ibici grues*, inquit; ex quo sermone deprehensi et supplicio affecti sunt, Plut. lib. de loquacitate. Aliquando etiam canes prodidere suorum dominorum interfectores; idem de anim. comp. Vultin exempla Christianorum? Joan. Moschus, in prato spir. cap. LXXVI. scribit navigium quoddam, intra quod admissa erat mulier parricida, immotum constitisse in mari diebus quindecim summo omnium navigantium stupore et dolore. Gubernator ad divinam opem confugiens, audiit responsum, ejiendam mulierem cui Mariæ nomen. Accitam igitur rogavit, ut scelus suum panderet; illa peremisse se duos filios, ait, ut ad secundas nuptias transire posset, licet irrito conatu. Tunc gubernator mulierem in scapham descendere jussit; moxque scapha quinquies in gyrum agitata in imum cum muliere demersa est. Navigium postea magna celeritate ad destinatum locum appulit. Idem cap. CLXVI. scribit de latrone, qui conversus factusque monachus, assidue vidit puerum se insectantem ac dicentem: *Cur me occidisti?* Unde petita venia monasterio egrediens urbem ingrediens captus et decollatus est: *Nimirum quicumque effudit humanum sanguinem, fun-*

detur sanguis illius, inquit Deus, Gen. IX. et propterea ibidem in lege naturæ, et postea in lege scripta, Levit. III. vetuit Deus comedi sanguinem animalium, ut rudis ille populus per hoc abstereretur ab effusione sanguinis humani.

VI. Videte quibus armis pugnandum sit in adversarios nostros, amore videlicet et beneficiis. Ita enim Dominus in hodierno evangelio ait, se expandisse alas suas ad recipiendos in gratiam eos, qui prophetas a se missos lapidabant et necabant: idque fecit non solum in veteri lege per prophetas, sed etiam in nova per apostolos suos, et per semetipsum, concionando, orando, mira patrando, et præsertim in cruce manus suas expandendo et pro eis patiendo. Hæc ergo nobilissima et divinissima ratio est ulciscendi se de inimicis, congerendo videlicet carbones amoris, et beneficentiæ super caput eorum. Granum hoc ex ore Christi rapuit in primis Sanctus Stephanus, tantæ gallinæ insignis pullus, cum moriens oravit pro suis lapidatoribus. Cui merito accensimus S. Joannem Gualbertum abbatem, cui adhuc sæculo militanti cum armigero suo (ut refert Blasius Melanensis, apud Cur. 42. julii.) Florentiam tendenti, in ipso itinere capitalis ejus hostis (is cognatum ejus occiderat) ex insperato fit obviam loco adeo angusto, ut neutri locus paret a via deflectendi. Tum vero hostis plane inermis, cum haud dubiam necem sibi paratam cerneret, concepta subito fiducia, ab equo desiliens, humi se prosternit, junctisque cancellatim ad pectus manibus pro Crucifixi amore veniam vitamque sibi precabatur. Compunctus Joannes audito nomine Crucifixi, panem offert, metum ponere jubet, culpamque ei ex animo remittit. Hoste dimisso Joannes ad ecclesiam quamdam deflexit, cumque ibi coram Crucifixi imagine flexis genibus Christi vulnera contemplaretur, vidit (dictu mirabile) Christi caput ad se inclinari tamquam gratias agentis, quod pro ejus reverentia hosti capitali pepercisset. Joannes autem illa Christi bonitate attractus, protinus relicto sæculo monasterium ingressus est, et tam sancte vixit, ut in numero sanctorum sit.

VII. Videte quo confugiendum sit, cum vagi et dispersi inter insidias tartarei milvi degimus, ad alas utique Christi, quas erga nos expandit,

sicuti testatur in hodierno evangelio (neque enim erga nos Christianos minor est ejus affectus, quam fuerit erga Judæos.) Quemadmodum ergo tempore diluvii nemo salutem invenit, nisi in arca, tametsi alii alia asyla quasierunt, vel præaltos montes, vel excelsas turres, vel sublimes ascendendo arbores: ita qui ad Christi alas non se recipit, salutem nusquam inveniet. Peribunt ergo, qui in calamitatibus vel periculis a diabolicis præstigiis et præstigiatoribus opem requirunt, quia in unguis accipitris incidunt: peribunt, qui ad mundum fugiunt, quia debilis et fallax est. Quoties ergo tribulatio nos apprehendit, quoties tentatio pulsatur, quoties dæmon, caro, mundus nobis insidias struit, attollamus in crucem oculos et sub alas Crucifixi nos recipiamus, cum Davide dicentes, Psalm. LX. *Protegar in velamento alarum tuarum.* « Si enim gallina, inquit S. August. in Ps. XC. protegit pullos suos sub alis, quanto magis tutus eris sub alis Dei adversus diabolum et angelos ejus? » Imprimis vero, cum morientibus insidiatur dæmon, meminerimus confugere sub alas Domini nostri; cujus exemplum nobis præbuit Sanctus Stephanus, qui adversantibus sibi Judæis velut milvis obsessus, intendentes in cælum, vidit Christum stantem utpote in auxilium sibi occurrentem. Hujus alas jamjam subiens dicebat: *Domine Jesu, suscipe spiritum meum.* Discite hic optimam moriendi rationem. Primo enim, non de corpore, sed de spiritu curam gerit: contrarium faciunt impii. Secundo, fidem profitetur, Jesum vocans Dominum, scilicet creatorem, redemptorem et salvatorem suum. Tertio, spem in eo desigens, ipsum invocatur, meritis suis diffidens: hinc vocat eum Jesum, qui scilicet velit et possit ei salvare. Quarto, per amorem ei animum spiritumque resignat. Denique, non temere salutem sibi certam facit, tametsi martyr occumbit; sed orat suscipi a Domino, in confusionem hæreticorum et similium præsumptuosorum, qui sine omni divini judicii timore vivunt et moriuntur, quasi securi de salute. Tales igitur gallina illa cælestis sub alas suas recipit, et fovet cælestium honorum perpetua dulcedine quam et nobis largiri misericorditer dignetur.

AUCTURIUM.

CONCIO I.

CORONA GEMMA S. STEPHANO DEBITA.

Lapides Sancti Stephani gemmæ sunt. — I. Debetur et adamas. — II. Debetur et carbunculus. — III. Debetur ei hyacinthus. — IV. Debetur ei jaspis. — V. Debetur ei saphirus. — VI. Debetur ei smaragdus.

THEMA.

Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.
Psal. XX.

Plinius, lib. XXXVII. cap. IX. refert in locis fulmine tactis reperiri gemmas, quæ cerauninæ, id est, fulmineæ vocantur, quas Parthorum magi summa diligentia requirunt. Quis non videt, auditores, fulmina quam plurima in S. Stephanum emissa? Quid igitur? Non arbitramur in ipso quoque complures gemmas, easque fulmineas reperiri? Lapidem in eum projectos, mutatos esse in gemmas, easque pretiosas? Ita sane mihi persuadeo. Quare eamus ad S. Stephanum et quaeramus in eo gemmas illas, et quidem maximo studio, quia maxime nobis proderunt. Stephanus Græce, coronam significat Latine: coronemus ergo Stephanum, non jam lapidibus, ut prius impii Judæi, sed gemmis pretiosis.

I. Debetur illi adamas. Primo, ob soliditatem et duritiem, quæ nullis malleorum ictibus cedit. Sic enim et Stephanus in fide solidissimus nullis vel legisperitorum argumentis, vel lapidatorum ictibus cessit; unde bene *plenus fide et fortitudine*, Act. VII. dicitur. Scribit S. Epiphanius, l. de duodecim gemmis, c. IV. summum sacerdotem in v. t. ter in anno adamantem gestasse, in festo paschæ, pentecostes, et tabernaculorum. Qui tunc vario colore apparuit; candido, quasi niveæ lucis felicitatem portendens; nigricante, mortes et funera; sanguineo, bella. Idem cernere est in Stephano, qui rationem fidei coram magistratibus reddens, vultumque angeli representans, candidum se exhibuit, honorifice eos compellans: *Viri fratres et patres, audite*, Act. VII. tametsi illi minas spirabant et cædem: *Responsio enim mollis frangit iram*, Prov. XV. At ubi vidit eos animum non advertere, sed persistere in sua pertinacia, sanguineum assumpsit colorem bellum quasi eis denuntians, cepitque increpare eos: *Dura cervice et incircumcis cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, etc.* Quia enim fulgura contempserunt, fulmina addidit. Denique,

ubi nec ista profecerunt, nigrum assumpsit colorem, quando flexis genibus jam moriturus oravit pro illis. Tunc enim prostravit Saulum (et forte plures cum eo); qui postquam conversus fuit, synagogæ jugulum fregit. Simillimum quid in more habuit Tamerlanes Scytharum rex, qui civitates obsidens, primo die, candidum vexillum, pacem denuntians; secundo die rubrum, bellum portendens et sanguinem; tertio nigrum, significans exterminium et interfectionem, exposuit, proposuitque obsessis. Hic more barbaro, S. Stephanus Christiano; qui aptus est vindicandi modus: orando enim pro inimico, mactas inimicum et facis amicum.

Secundo, quia sicut adamas impedit magnetem, ne ferrum ad se trahat, imo cogit attractum jam respuere, si ei jungatur, teste Plin. lib. XXXVII. c. IV. sic Stephanus sua oratione pro inimicis fusa, Saulum, qui magnetis instar Christianos trahebat e domibus, etiam ad tribunalia, cohibuit ne id postea faceret, sed ut ipse prædam divideret, coegit. Hanc gemmam qui sibi comparare volunt, dent operam ut eos, qui magnetis instar trahunt ad se et pervertunt animas, impediant seu oratione seu quovis alio modo.

II. Debetur ei carbunculus. Primo, quia carbunculus carbonis instar igniti splendet, etiam de nocte: *Calefactus quoque attritu digitorum vel a sole, paleas et chartarum fila attollit*, ait Plin. l. XXXVII. c. VII. Addit. p. Cornelius a Lap. Apoc. XXI. se a Lusitanis fide dignis audivisse, Lusitanie regem in festo corporis Christi præferre in fronte equi carbunculum tantum et tam fulgidum, ut plateam illustrare videatur. Talis est Stephanus, qui cum esset plenus sapientia et Spiritu sancto, mirum in modum illustravit sua sapientia non totum modo concilium, sed etiam totam Jerosolymam, imo orbem universum, et imprimis Hungariam, cujus rex Stephanus protomartyris patrocinio ad fidem est conversus (ut in ejus vita 20. aug.) et alius Stephanus junior per ejus intercessionem in utero matris benedictus, apud S. Dam. in vita.

Secundo, carbunculus in acetum ære injectus splendescit magis, et aquis perfusus inardescit, ut Plinius, loco citato refert. Ita Stephanus, cum acerrime a falsis testibus accusaretur, tunc apparebat vultus ejus tamquam angeli stantis inter illos, quasi Deus per hanc angelicum splendorem, innocentiam ejus manifestare ac defendere voluerit. Mox ubi etiam lapidum imbre perfusus